

— O krovistu robne kuće.

— Zaista! O krovistu Robne kuće Novi Sad još nisam pisao.

— Niste — rekao je Lehel.

— A baš je zanimljivo, veoma zanimljivo, upravo sam ga ovih dana razgledao — rekao sam zamišljeno.

— Razgledali? — upitala su obojica od jednom.

— Da. Dreždao sam pred putničkom agencijom Putnik i zapazio sam šiljate rešetke na krovu robne kuće...

— Zašto su nanesli tu ogradu? — upitao je Katran ravnodušno.

— Ne znam. Možda zbog provalnika...

— Postoje li tamo meka vrata ili stepenice? — upitao je Lehel.

— Ne znam. Pojma nemam. Nisam me sećar — rekao sam.

— A vi? — upitao je Katran Kobalt.

— Ni ja ne hodam po krovovima kuća — odgovorio je Kobalt ljutito.

Tako je tekao razgovor, saslušanje, više od sata, kada smo konačno shvatili s kim u stvari razgovaramo. Kobalt je skočio i pozvao konobara, ali dok se stari šef sale doguguckao, Katran i Lehel su nestali. Nismo potražili za njima.

— U jednoj pravoj, velikoj robnoj kući ima svakakvih ljudi, molim vas lepo — rekao je šef sale smeškajući se.

Preveo s mađarskog Arpad Vicko

David Albahari

Sudija dimitrijević u domu sportova omladine i pionira

Sećate li se devojke s kojom je sudija Dimitrijević prvi put okusio slasti felacija? U zimu, kada se zemlja i nebo nadmeću u okrutnostima, on, kao Odisej, polazi da je traži. Putovanje je, naravno, išeno bilo kakvog smisla, jer sudija, iako se nekada vezbao u pamćenju, više ne pamti ni njeno ime, ni mesto boravka, ni datum rođenja, ni izgled, ni ništa, te je, drugim rečima, lišen kompasa, lišen busole i prepusten samo magnetnoj igli svoga penisa, koja ponekad, dok se seća, landara po mraku. A čega se seća? Šta je ostalo u tom sveopštem bleđilu? Pokret; i hod usana između njegovih guzova. Sudija se povremeno gadi sebe, svojih neutoljenih strasti, ali zima je, jorgan propušta hladnoću, i čak bi Jelena (čak i Jelena!) bila radosno primljena, samo da zakuca. No: ni ona ne kuca, i sudija danima, posle ručka, izlazi na ulice izmenjene snegom, uveren, ne spreman da poveruje da će je negde sresti. Koga? Ne Jelenu. Iz prostog razloga što je nedavno s užasom utvrdio da, kada se široko osvrne na svoj život, a prevratio je, zna, dobru polovinu, nekoga osim nje, nijednu ženu, nije voleo. Ne računajući, dabome, neka dečaka

zrenja, sokove izlivena u kapijama i na klupama gradskog parka u krila (sic!) nepovratno izgubljenih devojčica, sada udatih žena, sada majki. Ljubav je tako rečta, misli sudija, ljubav je pogubna. On hoda kroz grad s naporom, vukući noge kroz sneg, kroz naslage snega koji se lopi za njegove donove, i zastrašen od ledene vode, otkriva još jednu slast: slast dodira ženskih ruku u berberskoj radnji. Prvo traži samo brijanje, zatim pranje i sušenje kose, onda masažu i, na kraju, kompletnu uslugu, što u sudijinom sladostrašću podrazumeva frizerkin dobrosakrivni sitni brežuljak na njegovom laktu i dojke na temenu pri utvrđivanju pomade u bradu i obraze. Njegov nežni, beli vrat zamrljan je krvlju pod mlečnom svetlošću, i taj koktel krvi i mleka, uprkos mučnini, neodoljivo ga privlači. Kada izlazi, po vratu ga (još) reže sečivo mraza, a mengele prehlade okivaju čeonu predeo glave, ali sudija ne dozvoljava da ga takve sitnice zadržavaju u: čemu? Jedne večeri, uz sve to, kada njegov sin Andrija nije bio u kući, on pronalazi, verovatno zaboravljenu na ploči umivaonika, malu bocu s (miriš) jakim mirisom koji ipak stavlja kap na vrat i kap na levi ručni oglob. Sutradan, u autobusu, dve devojke pored njega se zagledaju, šapući i gledaju ga pozornim očima. Andrija tog istog podneva pita gde je njegov pačuli, i tako sudija dozname miris savremenog mužjaka, dečaka koji se ne libi da u njegovom prisustvu stavi crnilo na stepenice i plavi prah na kapke. Svet se, dakle, izmenio, misli sudija dok izlazi, opran i mirišljav hoda gradom, zalazi u robne kuće, zaviruje u restorane, čeka pred Poljoprivrednim fakultetom, kontrolništerizera za dame. Katkad u sumraku, u ranom zimskom sumraku, on nije siguran: ženski lik, krhika silueta šibana vetrom i odražena na tek zaleđenom pločniku, mogla bi da bude ona, Ona. Ne, misli sudija, njegovo brodolje ne sme da dobije nikakav simboličan smisao, on zna puteve istine, Odisej je možda mogao da dozvoli sebi da traga za: čim?, ali on, sudija, smer koji drži, sve mora biti tačno, nije bilo tako davno kada se upak-konačno odlučio za istinu, a ne za laž, što su simboli, što je Arkadija, što je Odisej. Sudija je davno prošao kroz mračnu šumu Uliksa i napori koje sada ulaže, za stolom u uglu kafane Brioni, uzaludni su. Grad je mapa pred njim, te on shvata da između Dablina i Zemuna nema razlike, da će, krenuvši utvrđenim smerom odavde, stići ne samo tamo, već i na Dam, na Trafalgar, na Vašington skver, ni ne primećujući razliku. Samo jezik, jezik će se menjati, silazeći nekada uzlazinom spiralom, da bi se na kraju vratilo u svoju gulenu pramajuku sanskrt, kao što će ovi ljudi oko njega munjevitom brzinom menjati davno ustaljene navike, uspijaće maizmenice kafu, pivo i čaj, a muzika iz iskrzanog džuboksa prelamaće se na durskim i molskim lestvicama, da bi zaparala sudijine uši beskraino tužnim, nepoznatim tonovima. A ovo je već vizija, ova nasmejana Indijka koja, ne obazirući se na sirovu evropsku pohotu, prinosi sudiji nepisivo prediznu tačku na sredini svoga čela. Sudija gleda u tu tačku i ne trepće. Za stolom je u jednom bezopasnom restoranu i razmišlja o daljinama, pred njim bijutav čaj i razvodnjen sok, on se sprema da pravom s ove stolice utone, kako je nekada čitao da je Jung radio, u more nesvesnog, u blato nesvesnog, po cenu gubitka... po cenu gubitka: čega? Šta se još može izgubiti? Mora da postoji granica gubitka, kao što postoji granica dobijanja; ne postoji takvo biće koje može neprekidno da gubi, jednom se mora stati; postoji nešto (pazi sad!) neostuđivo, lično — da li postoji? — što niko ne može da da. Ali, sudija je uznemiren činjenicom da u Indiji postoje ljudi koji istoje i gledaju u sunce dok ne oslepe, što je voljan gubitak, voljno davanje, ili ljudi, na primer, koji drže stismute šake sve dok im nokti ne probiju i izrastu kroz meso, s druge strane dlana. Tako se bar govori. No, i sama ideja, sama zamisao, dovoljna je da ozbiljno poremeti sudijin sistem i plan. On pažljivo razgleda svoje članove, vrhove prestiju, nokte, poku-

šava da stisne šake, da... možda u pijanstvu, možda bi u pijanstvu mogao da ih drži dovoljno dugo: dovoljno dugo! Da li on uopšte shvata koliko je. Sudija Dimitrijević je uveren da ga ovde, u ovom restoranu mrze. On već danima ovde provodi sate uz šolju ili dve čaja, uz sok, schweppes ili, ređe, kafu. Uz račun od hiljadu, hiljadupetsto dinara. A ne zna da jedna kuvarica, ovo je istina, ozbiljno pati ikada on ne dođe, da će čak, u svim neiskustvu: verujući da je ljubav neponovljiva i da je sve što osećamo ljubav, u vreme kada on bude prestao da dolazi, ozbiljno pomišljati da dá otkaz, ne podnoseći bol, razdor u srcu kada bi ga videla ikako trči preko ulice za autobusom ili se nedeljno prepodne polako vraća kući posle jutarnje kupovine hleba, mleka, kafe, parizera i novina. Lako je, svakako, pretpostaviti šta bi sudija učinio da mu je kolner, kojeg je ona nagovarala, preneo da jedna kuvarica želi da se s njim upozna: sudija bi se zgrozio nad moralom. Iako bi to odgovaralo njegovom, ponovićemo, sladostrašću, i iako bi on učinio to isto da je kuvarica. Sve su to spekulacije, život je na drugoj strani, tamo gde pokazuju ispružene ruke spomenika i unevereni pogledi statua. Sudija zamišlja da bi, putujući namesto Odiseja, prošao kroz ista iskušenja, ali nije siguran da bi pokušao da se odupre, recimo, sirenama, bez obzira da li ga one mame pesmom ili tišinom. Citanje je, uostalom, zlato. Sudija, pak, zapadnjak, troši bezbroj reči i tako svakodnevno sebi skraćuje život. Takav mu je posao. Dok luta gradom, on, nakon svega, čuti, samo su mu oči žive, stakla naočara uglučana, ništa mu ne promiče, ništa ne izbegava klasifikaciju. Uveren je da će vremenom lik devojke o kojoj govorimo izmći iz mraka, kao što je one noći nicao između njegovih nogu, da će se prvo pojaviti njene vede, potom čuti njen glas, prajezik kojim će ona, gušeći se, uspeti da mu kaže sve. Ovo je već pohota. Sudija želi sve, iako zna da između sve i ništa nema razlike, da je imati sve isto što i nemati ništa, ali da želeći sve jeste slabost, dok želeći ništa samo mogu: ko? Jaki? Izabrani? Sudija ne krije svoju slabost, svoju sklonost ka ljušturama, on go-dinama nije smeo da se skine go pred ženom, pred bilo kojom ženom, ali se — primoran — nezgrapno kretao u pokušajima da sakrije što se sakriti može. Dobro se seća stida, mada je onda bio uveren da je u pitanju bol, ali bol se ne pamti, ne ostaje, ostaju samo ožiljci, fleke, kraste, gnjoj, priljavi zavoji, otpusne liste i neiskonišćeni recepti, ostaje sve ono što pripada samom čoveku, što jeste njegovo vlasništvo. Čiji je onda bol? Na to pitanje sudija ne može ništa više da nađe odgovor. Na ulazu u robnu kuću topli vazduh mu podiže kosu i pešuve kaputa. S leve strane: čiste žene prodaju kozmetiku. Pitanje: zašto je onda prodavačica donjeg rublja žena dlakavih nogu, koja ne inkurkuje nikakvu inspiraciju? Neko, klima sudija glavom, tačno ona šta želi, neko ne dozvoljava da se ovaj zatvoreni sistem tok tako raspadne, neko upravlja svakim tvojim htenjem, onaj isti koji ti podiže kitu među zvezde, baca ti jaja na pločnik: gde ih svi gaze. Pokretne stepenice nose ga na prvi sprat, među lutke koje su zapanjujuće žive i koje dobro poznaje. Ali, ovog puta ima još više, na drugi sprat, u carstvo tehničke robe, među zvuke gramofonskih ploča i uključenih TV prijemnika, i miris gvožđa, i plastičnih masa, da bi tamo gde je rasveta potražio ravnog lampu, pokretnu i sa zglobovima. Izbor je neverovatno mali. Nijedna boja nije ono što bi mogla da bude, ili bar onakva kakvom je sudija zamišlja. Sudija gleda na sat. U 19 časova, bez obzira na naslage snega, ulica se puni šetačima. Devojke u bundama, mladići takođe u bundama, glasnici, bezobzirni, neobrijani. O tome ne treba razmišljati. Ili je sve povezano sa svim, ili ništa ni sa čim. Ili je svako delić svačijeg bića, ili sudija sâm, bogolik (molim?), hoda gradom, hoda narodom, milosrdno raspajajući iz svojih šaka životonosne darove. Ponekad ga obuzimaju takve vizije, svetlost koju baca osvetljava mu put, ali izlog u kojem se

prepoznaje olako mu oprašta greh. Sudija Dimitrijević se, dakle, ne stidi dok za njim ostaju zabežaknuti gledaoci. Ovaj grad je prav i sve staze neumitno vode reci. Setalište je prazno, sneg nov i vlažan, restoran začahuren u svom crvenilu, voda neprijateljski raspoložena prema uljezu. Ko je ovde uljez? Sudija se osvrće: ženski smeh, ženski kikut leprša prema njemu iz daljine, i premda ne vidi dve figure oslonjene na obližnje stablo, sudija jasno vidi da devojkica ima ofarbanu plavu kosu i neprirodno velike grudi pod šarenim džemperom. Što je istina. Ali, sudija se okreće — dok mladić počinje da zavlači ruku a devojkica tiho da stenje — okreće i laganim korakom vraća u središte grada. Sudija je, priznajmo, zabunjen pred obiljem ljubavi, pred Erosom koji nagniza mozak, jetru i pluća, a srce semevodima spaja s penisom. Koliko on zna o bogovima, nije to nikakvo dete koje se neodgovorno bacaka strelicama, već mučitelj, već hladni mučitelj ljudske duše. A mišljenje da je Eros otac-majka svega i tvorac svekolike više svesti? Sudija pući usne i odmahuje glavom, i u isto vreme krajičkom oka posmatra nove modele cipela u Antilopu. Sve je, svakim danom, sve skuplje. Ni ljubav se više ne može dobiti po nekadašnjoj ceni. A kamoli: šta? Koja još Penelopa sedi na obali i po vasceli dan veze čekajući? U određenim trenucima ceo grad izlazi na ulicu i zavimuje u svoju utrobu, nema više usamljenih žena iza prozorskih okna, molnih od daha, ni bubuljičavih romantičara na gradskom groblju. Apokalipsa je izmet seksa. Sudija je zgrčen od nemoći. Čvrsto stisnuta pesnika nevidljivog božanstva ravnomerno mu se zabija u stomak. Zašto je on, od svih, morao da bude kažnjen? Zastaje na raskrsnici, ali oči automobila su hladne i prezrive. Zna da je u novopodignutom Domu sportova omladine i pionira celovečernja igranka i nadnaravno u njemu ovog puta je sigurno da je Ona tamo. Kako otići? Delovi pločnika su pokriveni tankom skramom leda i sudija traži opravdanje u svojim nesigurnim koracima, ali ipak korača. Eppur si muove. Sve do blještave zgrade Doma gde prvo, navodno duboko zainteresovan, čita reklamne plakate, proučava plan sale i raspored rada, a onda se, kao slučajno, provlači kroz odškrinuta staklena vrata do mršavog dečaka koji mu naplaćuje konzumaciju i pokazuje put: uz stepenice, široke i prazne, do ulaza u restoran. I sad, ne obazirući se, iako mu se čini da prepoznaje pojedina lica (Andrijini drugovi? komšilik? avanture?), ne trepući, ne dišući, vođen valjda rukom providenja, sudija Dimitrijević prolazi između stolova, između plesača i posmatrača, pravo do ugla u kojem, za niskim stočićem s jednom drugaricom, sedi Ona. Sudija ponovo zna da se ona zove Anđelka, ali više nije siguran da ona zna kako se on zove. Primećuje samo da je njena drugarica debela i s gustim mačjama iznad gomije usne, i da obe, verovatno, piju neko žestoko piće. Ubrzo zatim proći će kroz ulaz, koji se nalazi u neposrednoj blizini stola, ni sâm ne znajući kako. Sneg je skoro metaknut u panku i potpuno metaknut u dvorištu Poljoprivrednog fakulteta. Noć se ne vidi od jarkog neona, te je moguće da je nebo pokriveno zvezdama ili da se na njemu bar vidi mesec. U zgradi muzičke škole, iako je kasno, neko uporno svira. Mladić koji usamljeno čeka autobus pita ga, ućtivo, koliko je sati, i sudija bez zastajkivanja odgovara da ne zna. Da nikada nije mosio sat.

momir m. vojvodić

pjesme bijelog klesara

*U kameno meso oštricom dljeteta,
Iskro doletjela na tučak cvijeta,*

*Klešem šum usana: sliven u riječi
Zrele na jeziku, kojim se liječi*

*Duša u tijelu (slavuj u kavezu)
Srce u grudima (igrač na trapezu)*

*I pjevam, dišući ko zemlja, kremenu
O na mome čelu raspetom vremenu.*

*Ulazim u kamen, grizem ga iznutra,
Buđim iskru: sjevom da obasja sjutra.*

*San režem u stanac, ranjavam mu koru,
Iz noći za iskrom ulazim u zoru.*

*Spirale svijesti u riječi pjesme
Vezem po kamenu — praćen šumom česme.*

II

*Sve što budan sanjah, s čime se suočih,
Trijezan, dljetom u riječ pretočih.*

*Riječ uklesana kamenu po licu,
Probuđena iskro, slična noćnom svicu,*

*Gleda mi u zjene, koči se, vijuga
Ko mladunče zmijske, ceri se i ruga*

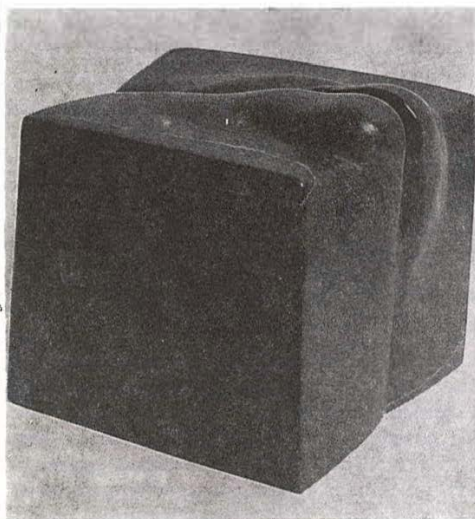
*Borama mog čela, raste kao tuga
I titra u spektru kao kišna duga,*

*Pali se i gasi, čas leti, čas mili,
Bukti ko lomača, ko svijeća čili,*

*Grije okom sunca, za oblak se krije,
Sve dok počne nova riječ da je grije*

*Ispod mog dljeteta i nabreklih ruku,
Nalik njoj po zvuku i kamenom muku.*

(odlomak)

zdravko tomek

počelo je u kuglani

POVRATAK

*To što sam se vratio
važno je samo meni
i pustit ću da telefon zvoni u beskraj
i pustit ću da poštar
lomi prste na vratima*

*Samoća će ući u predvečerje
uvući siluete nebodera u ovratnike ulica
u okularu dalekozora*

*pustit ću da mi se oči ljuljaju
na alanu prve livade
i bit ću tamo
o paučju zalaska*

*i
premjestać ću komadiće sunca
djetinjasto
iz sobe u sobu*

*Jer to što sam se vratio
važno je
samo meni*

POČELO JE U KUGLANI

*u kuglani su me tražili
meni neki nepoznati ljudi
i boce su razbijali
u spužvi dima*

*u vlaku noći su me tražili
neki čudni ljudi
pola ovce pola zvijeri*

*i
teturali su kroz ulice
pijani od pakosti*

*i
prezir im se cijedio
niz lice*

*i
nitko ih nije pitao koga trebaju
koga vrebaju
a oni nikoga nisu dirali
s oštricama skrivenim u rukavu
oni su mene tražili
s pjenom mržnje u očima
pola ovce pola zvijeri*

